

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— „
četrt leta . . . 2.50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

ALOJZIJ URBANČIČ:

Društvo in zveza.

Tovariša Hreščak in Kleinmayr se v svojih poročilih v »Učit. Tovarishu« odločno zavzemata za »Zvezo primorskih učiteljskih društev« in odklanjata namenjeno ustanovitev »Slovenskega deželne učiteljskega društva za Gor.-Grad.«

Na mnogih zborovanjih goriškega učiteljstva in goriškega okrajnega društva smo sklepali o tem vprašanju, in tovariši goriškega okraja smo po vsestranskem premišljevanju soglasno sklenili, da moramo najprej ustanoviti deželno društvo in šele potem »Zvezo slovenskih primorskih učiteljskih društev«. Temu mnenju so se pridružili tudi tolminski tovariši s prijateljem Rakovščkom na čelu, upiral se mu je le tovariš Hreščak, a upam, da se tudi ta sprijazni z našo idejo.

Učiteljstvo goriškega okraja je izvolilo odesd (Hreščak, Jelšek, Kunc, Rakovšček, Urbančič) in mu naložilo sestaviti pravila za deželno društvo in ne zvezo že obstoječih treh okrajnih društev. Odsek je naročil meni, da izvršim to nalogo. Sprejel je soglasno predložena pravila, in ker se tovariš Hreščak ni udeležil odsekove seje, sem mu poslal izvod društvenih pravil. Ta pravila mu niso ugajala in otvoril je v »Tovarishu« debato. Hvaležen sem mu za to, ker mi je dal s tem priložnost, da povem razloge, ki so pripravili nas tovariše goriškega okraja do društva in nas dovedejo tudi do »Zveze« v najbližji bodočnosti.

Naš namen je bil najprej razpustiti prejšnje deželno učiteljsko društvo, ki je bilo ustanovljeno pred 16 leti z nemškimi pravili ter namenjeno za slovensko in italijansko učiteljstvo v deželi. Prvi predsednik je bil znani Nemeč učitelj v Gorici, sedaj baje v Ljubljani profesor Peerz.

Takrat je to šlo. Bili smo sicer združeni v skupnem društvu, združevala nas je učiteljska beda v neki prisiljeni organizaciji, a prave bratske solidarnosti le ni bilo. To društvo se je tudi moglo ponašati z nekaterimi pozitivnimi uspehi pri regulaciji naših plač. Ko je bil naš presv. vladar v Gorici l. 1900., je tudi bilo sprejeto na najvišji avdienci. Počasi so začeli italijanski tovariši zapuščati to društvo in pred petimi leti so zostali vsi razen štirih odbornikov, ki so — menda ponosni na svoje šarže — ostali z nami do društvene likvidacije. Bila je pač neka prisiljena nendaravna zveza Slovencev z Italijani z nemškim posredovalnim jezikom, in običalo je — ni moglo naprej. Italijanski tovariši so ustanovili svoj »Unione degli docenti italiani« ter začeli delovati za stanovske interese na svojo pest. Voditelji italijanskega učiteljstva in društva so nas posameznike večkrat pozivali, da moramo tudi mi ustanoviti samo »Slovensko deželno društvo«, ki bi bilo s svojim odborom v stalni zvezi z odborom italijanskega društva v Gorici za vse naše skupne stanovske boje in interese. Imeli bi torej nekak štajerski »Lehrerbund«. To bi bil tehten razlog za društvo in ne Zvezo goriškega učiteljstva.

Zavrgli smo torej nemške društvene statute z nemškim posredovalnim jezikom, razpustili smo staro deželno društvo in ustanovili novo, ker nas v to res silijo naše stanovske, gospodarske in politične razmere, ki jih pa najbolje poznamo ravno tovariši okrog Gorice, ker smo pri njih nepretrgoma sodelovali v zadnjih desetletjih. Tovariši Medvešček, Križman, Možina, Bajt in mnogi drugi so osiveli v teh bojih za učiteljske pravice in oni so za društvo, ki naj skrbi najprej tudi zato, da ustanovimo »Zvezo slovenskih primorskih učiteljskih društev«.

Prva instanca za nas je vendar c. kr. okrajni šolski svet, druga c. kr. deželni

šolski svet itd., a za rezanje kruha (»tak« tankega, da se vidi skoz njega«, pravi narodna pesem) deželni zbor. Vse poslovanje c. kr. okrajnih šolskih svetov naj zasledujejo okrajna učiteljska društva, ki so pri nas na Goriško-Grad. jako potrebna ter bolj lokalnega in družabnega pomena. Za c. kr. deželni šolski svet, c. kr. ministrstvo itd., a najbolj za deželni zbor je nujno potrebno deželno društvo, in temu dajem prednost pred Zvezo. Odbor ali ali vsaj predsedništvo deželnega društva mora biti v vednih direktnih stikih z deželnimi odborniki in poslanci ter odločno neprestano zahtevati regulacijo naših plač. Z Zvezo okrajnih učiteljskih društev (in to samo treh) ne bi mogli s tolikim uspehom posegati v te boje, ker tovariši s Tolminskega in Sežanskega pridejo je poredkoma v Gorico, kjer se deloma centralizira vse politično in gospodarsko delo vseh strank in stranic. Osebni stiki so pa vsekakor izdatnejši nego vse papirne bombe, ki bi jih pošiljali v javnost. Podrobno narodno in politično delo je »važnejše nego papirnati programi in učene grmeče fraze, in vsi vemo, da si le z ljudsko prosveto in izobrazbo ter pravilno vzgojo mladine ustvarimo boljšo bodočnost. Že zaradi geografične leže goriškega okraja se je navadno prepuščalo politično delo tovarišem v goriškem glavarstvu, ker imamo vedne stike z Gorico, a nikdar nismo mogli govoriti v imenu vsega učiteljstva v deželi, dokler nismo ustanovili deželnega društva. To je bilo ustanovljeno z nemškimi pravili, a kakor so šli slovenski in italijanski poslanci vsak svojo pot, tako je šlo narazen tudi slovensko in italijansko učiteljstvo. Morali smo torej likvidirati s prejšnjim skupnim društvom in ustanovili na njegovih gomili samo slovensko učiteljsko društvo, kar so naredili tudi italijanski tovariši. Malenkostno imetje prejšnjega društva podeduje zaradi že izvršenih sklepov sedanje,

in vsa zadeva bo urejena na najenostavnejši in najkoristnejši način. Nikakor bi ne bilo mogoče brez deželnega društva aranžirati tovarišev »Zvezarjev« iz Trsta ali Istre za naše podrobne boje, ki se zadevajo samo naše poknežene grofije in obratno ne bi mogli uporabiti nas tržaški ali pa istrski tovariši za svoje boje n. pr. s tržaškim magistratom ali pa istrskim deželnim zborom. Isto bi bilo s c. kr. deželnimi šolskimi sveti, ker so končno vendarle skoraj trije na Primorskem. Trst je menda nekak unikum v naši državi. Ta razmotrivanja so vsekako argument za društvo in ne za samo Zvezo primorskih, a tudi ne samo goriških društev (3!).

Zaradi ustanovitve »društva« pa nismo proti »Zvezi«, ker vsi navdušeni kličemo: »Društvo in Zveza!« Že na letošnjem Zavezinem zborovanju v Pulju se nam vsem skupaj posreči ustanovitev »Zveze primorskih slovenskih učiteljskih društev«, ki bo obsegala: 1. Slovensko deželno učiteljsko društvo (sedaj ustanovljeno), 2. Tržaško slovensko učiteljsko društvo (ki je baje tudi deželno), 3. Slovensko učiteljsko društvo za Istru (prej Koprsko okrajno je sedaj tudi deželno), 4. Narodna Prosvjeta, ki bi tvorila nekako hrvatsko deželno učiteljsko društvo za Istru. Ta »Zveza« je po mnenju učiteljstva goriškega okraja najidealnejša in ne moremo razumeti, kako bi bilo novoustanovljeno »Slovensko deželno učiteljsko društvo za Gor.-Grad.« cokla v tej organizaciji. Enakovredna društva družimo v Zveze, torej deželna z deželnimi in ne deželna v Istri in Trstu z okrajnimi na Goriškem (Goriško-Tolminsko-Sežansko). To bi bilo neko nesoglasje, in da se to nesoglasje odstrani, smo si ustanovili »Slov. deželno učiteljsko društvo, ki pa že sedaj ob svojem rojstvu hrepeni po edino važni »Zvezi primorskih slovenskih učiteljskih društev«. Ekvivalenca torej je tudi razlog za društvo!

LISTEK.

Črtica k zgodovini 40letnice »Savinjskega učit. društva na Štajerskem.

Če človek izgubi na svetu vse, ostanejo mu zvesti še — spomini.

A. Aškerc.

V neki številki »Učit. Tovarisa« smo čitali, da je bilo pred 40 leti ustanovljeno »Savinjsko učiteljsko društvo« in da bo ono dne 28. junija t. l. slovesno praznovalo na Vrnskem 40letnico svojega plodovitega delovanja na šolskem polju.

Po »Učit. Tovarishu« smo doznali, da so bili ustanovniki tega društva tovariši: Jurij Agrež, nadučitelj v Braslovcah pri Celju; Karel Preširen, nadučitelj, in Anton Leban, podučitelj v Mozirju pri Gornjem gradu; Radoslav Škoflek, nadučitelj in Simon Meglič, učitelj na Vrnskem pri Celju; Srečko Pirc, učitelj-voditelj na Rečici pri Gornjem gradu.

Ako upoštevamo citat našega pesnika S. Jenka, ki pravi, da »list za listom z drevja pada«, moramo konstatirati, da je nemila bela žena Smrt v teku te štiridesetletnice nam že pobrala dva zgoraj omenjena ustanovitelja »Savinjskega učiteljskega društva«, in ta dva sta: Jurij

Agrež in Radoslav Škoflek. — Poslednji je bil prvi predsednik tega učiteljskega društva.

Ostali 4 ustanovniki še živijo, in sicer vsi že v stalnem pokoj. Kje so? — Karel Preširen (roj. 1846. l.), ki je bli za ustanovljenja »Sav. učit. društva« (leta 1874.) nadučitelj v Mozirju, je v Celovcu. Iz Mozirja se je bil vrnil na Koroško, kjer je rojen (v Borovljah), in sicer kot mestni učitelj v Celovcu. Nekaj let kasneje je bil imenovan c. kr. vadm. učiteljem v Celovcu in potem c. kr. okraj. šolskim nadzornikom za celovški (okoliški) okraj. Bil je mnogo let zastopnik učiteljstva v c. kr. deželnem šolskem svetu za Koroško. Poleg njega je sedel vedno v tej korporaciji kot drugi učiteljski zastopnik srednješolski ravnatelj v Celovcu. Preširen je bil (in je še sedaj kot penzionist) ud c. kr. izpraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom. Za svojega poslovanja je bil odlikovan od cesarja z zlatim križcem s krono za zasluge in ko je bil pred nekaj leti umirovljen, pa zopet odlikovan z naslovom »cesarski svetnik«.

Anton Leban (roj. 1850 l.), bivši podučitelj v Mozirju, je prišel od tam za učitelja na trirazrednico v štajersko Ribnico (Reinig) v slovenjegraški politični okraj. Tudi on se je, kot Primorec, vrnil na Goriško, in sicer kot učitelj na štirirazrednico v Sežano pri Trstu. Potem je bil imenovan nadučiteljem petrazrednice v Komnu ter je po nad tridesetletnem učiteljevanju na tej šoli stopil pred 2 letoma v

stalni pokoj. — V času svojega učiteljevanja v sežanskem okraju je bil več let učiteljski zastopnik v c. kr. okraj. šolskem svetu v Sežani in prvi predsednik »Sežanskega učit. društva«. — Nad 20 let je bil Leban predsednik in poročevalec kraj. šolskega sveta v Komnu. Za svojega učiteljevanja je bil odlikovan od cesarja s križcem s krono za zasluge in povodom umirovljenja mu je bil od c. kr. naučnega ministrstva podeljen naslov »ravnatelj«. Prilčno mu je bila podeljena častna svetinja za 40letno zvesto službovanje. A. Leban živi v Komnu pri Trstu.

Simon Meglič (r. 1848. l.) je služboval kot učitelj in potem mnogo let kot nadučitelj na petrazrednici (sedaj šestrazrednici) na Vrnskem. Po štiridesetletnem zglednem in plodovitem učiteljevanju je stopil pred nekaj leti v pokoj in biva tudi sedaj na Vrnskem, zakaj ni se maral vrniti k Sv. Križu na Kranjsko, kjer je bil rojen, ker kranjski »križi« so povsod dobro znani. Meglič je tudi imejitelj častne svetinje za 40letno zvesto službovanje.

Srečko Pirc (r. 1847 l.), je bil nekaj let učitelj-voditelj na Rečici v gornjegrajskem šolskem okraju. Potem je bil nadučitelj ljudske šole v Verzeju pri Ljutomeru in končno v Malinedelji. Akoravno rojen v Kamniku na Kranjskem, se po umirovljenju ni vrnil na Kranjsko, ampak živi v Malinedelji. Tudi on je bil jako delaven učitelj, strokovnjak v kmetijstvu in velenoobražen muzik.

Praznujoč 40letnico »Savinjskega učit. društva«, se ob tej priliki radostno spominjamo vrlih teh mož-ustanovni-

kov, ki so mnogo let delovali prav uspešno na šol. polju.

Spominjamo se blagih pokojnikov R. Škofleka in Agreža, ki sta se že preselila v večnost; onadva sta na štajerskem šolskem polju ledino orala, osobito R. Škoflek je moral zaradi večnih šikan svojih »višjih« in to zavoljo svoje iskrene rodoljubnosti mnogo trpeti, akoravno je bilo splošno znano, da je svoje »višje«, glede pedag. znanosti in temeljitosti visoko nadkriljeval in je imel te njegove »višje« vsekako v vsem znanju pod — petami. — »Izpraznil je«, kakor piše rajni dr. J. Vošnjak, »usojeno mu kupo — trpljenja«. — Večnaja Ti pamjat — dragi Radoslave!

Ostalim še živečim »penzionistom« K. Preširnu, A. Lebanu, S. Megliču in Sr. Piru pa čestitamo ob tem slavju »Savinjskega učit. društva« ter želimo, da bi jim bilo usojeno še dolgo število zdravih let doživetih v blagodejnem pokoj! — Vi ste bili voditelji in očetje 40 let broječega društva. In naš pesnik S. Gregorčič piše:

»A kdor je bil dobroti (uč. dr.) prvi oče, ta ustvaril je posredno vse bodoče.«

Zato jim kličemo: Iskreno pozdravljeni ustanovniki — veterani — penzionisti ob tej radostni 40letnici! — Na zdorove!

»Savinjskemu učiteljskemu društvu« pa želimo, da bi mu bilo dano praznovati za deset let petdesetletnico! Naj tudi našemu učiteljskemu društvu velja običajni: Vivat, crescat, floreat ad multos annos!

Umbra.

V naši deželici imamo društva za tri okraje (Gorica, Tolmin, Sežana), a slovensko učiteljstvo imamo tudi v goriškem mestu (nad 25 brez srednješolskih profesorjev), v okraju Gradišče (12!) ter v tržiškem okraju (menda 8!), in ti tovariši naj bi bili izven vsake organizacije. Čemu? Sedaj pa bodo lahko člani deželnega društva in »Zveze« po svojih izvajanjih. To je že zopet nov razkrat za deželno društvo. Goriška zveza bi pa bila premajhna (3 društva) in bi nikdar ne mogla utrditi med nami goriškimi tovariši odločne stanovske samozavesti, prave skupnosti, nerazrušene sloge in edinosti kakor društvo. Delegati posameznih okrajnih društev, recimo največ po pet od vsakega, bi prišli enkrat ali dvakrat na leto v Gorico in tu bi reševali svoje težnje v zaprti sobici. A agilno društvo bi privabilo v Gorico vse tovariše iz goriške okolice in mesta, vse ali vsaj mnogo Tolmincev ob železnici in avtomobilski zvezi, veliko večino Kraševcev in v furlanskih okrajih izgubljene slovenske tovariše na skupno letno zborovanje, kjer bi se že zaradi psihologije mase navdušila naša srca za odločne stanovske boje. Ali bi ne bilo to tudi negovanje stanovske vzajemnosti, ako bi tuintam po potrebi zborovali v Štanjelu ali pa pri Sv. Luciji? Mnogi tovariši bi se dvignili iz letargije in marazmatične družbe in postal bi hraber borilec za stanovske pravice. To imenujem ekonomsko združenje energij, ki nas privede do smotra!

Socialna evolucija je prešinita naš stan in pričeli smo odločnejši boj za izboljšanje materialnega in moralnega stanja. Zaradi tega se moramo strniti v močno falango s trdno vero v zmago naših pravičnih zahtev, in vsakdo mora po svojih močeh sodelovati za uresničenje stanovskih idealov. Lump, parazit je tovariš, ki ne stoji v krogu naših organizacij ter čaka, da zasijejo tudi njemu žarki pravičnega solnca, kadar zmagajo njegovi agilni tovariši v boju in zatro vse krivice, ki nam jih provzročajo sedanje družabne razmere in politične kolobocije v naši deželi. Vsi bodimo člani tega društva, vsi junaški borilci, da si priborimo svoja stanovska prava! Vse te boje ložje vršimo v društvu nego v Zvezi, ker le v društvu se uspešno aranžirajo direktni juriši na tega ali onega zatiralca naših stanovskih pravic. Vsak tovariš, vsaka tovarišica, vstopi v naše deželno društvo, ki se sklopi v »Zvezo primorskih slovanskih učiteljskih društev«, katera se strne z našo dično »Zavezo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva« itd. itd.; To bi bila po našem mnenju najidealnejša in edino zveličavna organizacija, in po tej hrepenimo goriški tovariši!

Torej ne 25 članov, temveč nad 300 društvnikov bi moralo brojiti naše novo deželno društvo, in to je izvršljivo, ako je učiteljstvo zavedno in odločno. Res, da reče § 27.: »Društvo prične svoje delovanje, ko ima vsaj 25 društvnikov.« A to je le formalno, ker zahtevajo tako določbo vladni cenzorji društvenih pravil. Vsi, prav vsi moramo biti društveniki, ker društvo se ne poteguje samo za stanovske občne interese, temveč nudi pomoč tudi posameznikom z dobrim svetom, zaslobo in tudi z denarjem v pravnih slučajih, ako bo treba posamezniku braniti svoje pravice ter čast in ugled našega stanu. Pravni zastopnik stane denar, in društvo ložje priskoči na pomoč nego zveza. Ako bi v slučajih potrebe žrtvovali vsak 10 K v društvene namene, bi razpolagali z denarnim fondom 3000 K. In tudi za take žrtve moramo biti pripravljene pri sedanjem političnem obzorju! Goriški tovariši smo tehtno preračevali vse argumente in žal, da vseh ne morem, ne maram in ne smem zlit na papir za našo javnost.

Zaradi teh razmotrivanj pozivljam vse slovensko učiteljstvo Gor. Grad poknežene grofije:

1. Bodimo vsi člani okrajnih društev iz lokalnih potreb in razmer do c. kr. okrajnih šolskih svetov!

2. Bodimo vsi društveniki Slovenskega deželnega učiteljskega društva zaradi stanovskih in političnih razlogov!

3. Strnimo se pa vsi v »Zvezo primorskih slovanskih učiteljskih društev«, ki bo bolj kulturnega pomena za šolstvo na Primorskem in bo urejevala razmerje med nami in našo Zavezo jugoslovanskega avstrijskega učiteljstva!

Prijatelja Hreščak in Kleinmayr! Vaju pa prosim; Stopimo v dogovor s tovarišem Venturinijem in Narodno Prosvjeto v Istriji in ustvarimo že povodom letošnjega Zavezinega zborovanja, oziroma skupščine v Pulju »Zvezo primorskih slovanskih učiteljskih društev« in to bo najlepši sad naše polemike!

V dosego take organizacije pa: **Vsi na delo!**

40letnica Ormoškega učit. društva.

Minil je slovesni dan naše 40letnice, ki smo jo slavili dne 14. junija t. l. v Ormožu. Ves predpoldan in od vseh strani so prihajali ta dan z vlaki, vozovi in peš v slavnostni obleki tovariši, tovarišice, prijatelji in prijateljice, da redkemu slavju prisostvujejo, nas počaste in čujejo o začetku, razvoju in delovanju našega društva. Oni pa, ki so bili zadržani priti, so nam pošiljali voščila ter bili z nami v duhu in nas na ta način prešinjali s čuvstvom, da nas je še več skupaj, kakor nas je bilo videti.

Slavnostno zborovanje.

Na vzvišenem prostoru se vzdigujoča mogočna stavba okoliške šole, z velikima, imponujočima zastavama, s cesarsko in slovensko, nas je klicala v svoje lično opremljeno zborovalnico. Pred zborovanjem so se še dali vsi društveniki fotografirati.

V nabit napolnjeni sobi je društveni predsednik nadučitelj J. Rajšp, primerjajoč ta dan kot proslavljajoči srebrno ali zlato poroko, pozdravil v vznešenih besedah nevesto — Ormoško učiteljsko društvo in ženina — učitelje in učiteljice ormoškega okraja, vse druge navzoče kot ženitovanjske goste, ki so bili sledeči gosposde, oziroma gospe: zastopniki hrvaškega učiteljstva: nadzornik Kovačević, ravnatelj Ramušćak, učitelj Pihler iz Varaždina, nadučitelj Horvat iz Križovljan, naš predsednik iz leta 1874 Fran Šijanec, ki biva sedaj v pokouju pri Sv. Andražu, in njegov tedanji tajnik Jos. Šinko, sedaj župan središči; naš okr. šol. nadzornik Heric; šolski svetnik Lavtar in prof. dr. Pivko iz Maribora, prof. Komljanec kot zastopnik ptujske čitalnice, nadučitelj Gradišnik in urednik Lešničar iz Celja, zastopnik središkega Sokola Rakuša; dr. Serneć, kot zastopnik ormoške čitalnice in ormoškega Sokola c. kr. sodnik Zemljčič, dr. Lašič zastopnik ormoških C. in M. podružnic; veleindustrijec Zdravec iz Središča, dr. Trstenjak; zastopnik šmarske rogaškega učiteljskega društva Šumer; mnogoštevilni zastopniki Ljutomerskega in Ptujkega učiteljskega društva s svojimi predsednikoma, nadučiteljevi soprogi gospe Kosijeva in Šalamunova iz Središča, oz. Miklavža.

Slavnostni govornik nadučitelj A. Kosi iz Središča je govoril v svojem uvodu o pomenu družitve ter stanovske organizacije sploh, posebno pa z ozirom na učiteljski stan, ki je po letu 1869., ko je stopil novi šolski zakon v veljavo, postal nekoliko svobodnejši, zbudivši se iz svojega mrtvila. Nadalje je omenjal, s kakim navdušenjem so se okrog l. 1870., ko so se začela ustanavljati učiteljska društva, tovariši brez ozira na starost in mišljenje, zbirali v društvih, kako je mlad učitelj rad poslušal nasvete starejšega, starejši pa občudoval idealno naziranje mlajših tovarišev ter poslušal predavanja o tvarini, o kateri mu svoj čas šola ni nudila ničesar.

Nadalje je prišel govornik na domače, t. j. Ormoško učiteljsko društvo, in na vprašanje, je li in v koliki meri je to v dobi 40 let zadostilo zlasti oni točki društvenih pravil, ki govori o namenu učit. društev vobče. Omenjal je posebno a) nadaljno izobraževanje poedinih članov, b) vplivanje na merodajne faktorje v zadevi preustroja šolstva, c) gojitev kolegijalnosti, d) bramba učiteljskih pravic, e) gojitev glasbe, zlasti petja, f) razvedrilo ob izletih, oziroma ob potovalnih zborovanjih.

H koncu je pozival govornik prisotnike, naj bi se še tesneje oklenili učiteljskega društva, naj še i nadalje gojili v njem pravo prijateljstvo in kolegialnost — in morebitna navskrižja poravnali doma, to je v društvu, da bomo stali na zunaj kot celota, kot složna četa bojevnikov za stanovske interese in narodne pravice.

Tovariši Kosi je za svoj imenitno zasnovan govor žel splošno odobravanje in hvaležni bi mu bili, ako bi ga v »Učiteljskem Tovarišu« obelodanil.

Tovariš Rosina nas je v svojih zgodovinskih črticah najprej povedel v staro, sedaj že podrtu ormoško šolo, kjer so dne 24. julija 1873. leta ustanavljali markantne osebe naše društvo, kakor: temperamentni Rauschl, ugledni Schmidinger, narodni Šijanec, varčni Mikl, šaljivi Majcen, tihi Štrenkl, ponižni Kolbl, resni Jurša i. dr. Videli smo, kako je ormoško nemško meščanstvo pristopalo k društvu in pozneje prepustilo svoja mesta slovenskim podpornikom. Čuli smo, kako je društvo premagovalo notranje in zunanje ovire, kako slavilo svojo 25letnico. Slišali, da so bili društveni predsedniki: Jos. Schmidinger, Fr. Šijanec, Štef. Kovačič, Simon Štrenkl, Srečko Majcen, Janko Košar, Fran Rakuša, Anton Porekar, Ernest Slanc, zvedeli za edina dva 40letna društvenika, ki sta častni član c. kr. dvor-

ni svetnik Peter Končnik, c. kr. dež. šol. nadzornik in častni član Simon Štrenkl, učitelj v pokouju in posestnik bivajoč v Zibiki. Čuli smo še to in ono, in — zaploskali ter se podali proti mestu.

Skozi Ormož pa smo morali korake pospešiti, ker nas je jel Jupiter Pluvius gromovito pozdravljati, parkrat je tresnil in nam slednjič vliil in vsul dežja in toče, in solnce je posijalo lepše in milejše: kakor na Krasu.

Banket.

Med čvrstim igranjem Dom. Serajnikove narodne godbe smo korakali v Skorčičevo, svečano opremljeno dvorano, kjer je zasedlo 73 priglašenih oseb okusno pokrito omizje.

Kolo napitnic je otvoril društveni predsednik Rajšp, ki je napil presvetlemu cesarju, ki se mu je odposlala udanostna brzojavka; nadalje so še napivali: Porekar ces. namestniku, Kosi deželnemu šol. nadzorniku, Porekar okr. glavarju, Šalamun okr. šol. nadzorniku, Kosi navzočima udoma okr. šol. sveta dr. Serneću in Zdravcu, Rajšp čitalnici, Porekar šol. svetniku Lavtarju, Rosina zastopnikoma moške in žen. C. in M. podružnice dr. Lašiču in ge. dr. Omulčeviću, Rajšp hrvatskim tovarišem, c. kr. sodniku Zemljčiču in uredniku Lešničarju, Žolnir zastopnikom učit. društvom, Porekar Sokolu, Rosina častnemu članu Ivanu Košarju, Megla središkemu županu Šinku, Najžar damam, Porekar prof. Komljanu. Govorili so še: dr. Serneć, Lesničar, dr. Strelec, šol. sv. Lavtar, dr. Lašič, Iv. Košar, Gradišnik i. dr.

Iz mnogih napitnic in zahval se je razvidelo učiteljsko delovanje v različnih društvih in spoštovanje, ki ga uživa učiteljsko društvo tudi izven učiteljskih krogov. Med sviranjem godbe se je razvila prav živahna in prijetna zabava, ki prodrele v odkrito prijateljski družbi. Le prehitro nam je tukaj čas potekel.

Brzojavne, oziroma pismene čestitke so poslali: Zaveza, častni član Dav. Trstenjak v Zagrebu, častni član Štrenkl, sen. predsednik dr. Ploj, Schmoranzler, dr. Kukovec, Kryl, Slanc, udeleženci risarskega tečaja v Celju ter okrajna učiteljska društva: za celjski okraj, gornjegrajsko, konjiško, za laški okraj, za mariborsko okolico, savinjsko, slovenjebistriško, za slovenjegraški okraj in učiteljstvo nem. šole v Ormožu. *)

Po banketu smo se podali k prihodnji točki dnevnega reda

Skupna udeležitev 30letnice slavja Ormoške čitalnice.

Vkljub mokrim tlem se je na prostornem čitalniškem vrtu, zastavljenim v različnih šotori, vršila animirana veselica z obširnimi dnevnim redom ob navzočnosti mnogobrojnega občinstva pozno v noč. O 30letnem čitalniškem razvoju in delovanju je prav temeljito govoril predsednik dr. Serneć. —a.

Pogodba s „Prvo češko na življenje“.

V 23. šte. Učit. Tov. smo poročali Zavezinemu učiteljstvu, da je Zaveza sklenila dne 2. junija t. l. s »Prvo češko na življenje« pogodbo in da je zavarovanje, ki ga sklenejo Zavezini člani od 2. junija naprej že Zavezi v korist.

Pogodba je začasna in dobi šele pravno moč in postane stalna, ako ji pritrudi upravni odbor, oz. Zavezina delegacija na letošnji glavni skupščini v Pulju.

Vodstvo se je trudilo, da je sklenilo za Zavezo ugodno pogodbo, od katere bo dobivala redno vsako leto lepe dohodke.

V naslednjem podamo najvažnejše točke te pogodbe.

Za časa Zavezinega delovanja za »Prvo češko na življenje« veljajo sledeči pogoji in provizijski postavki:

Od vseh poslov, ki jih zaključijo Zaveza popolnoma samostojno, brez pomoči kakega organa »Prve češke« in jih izroči potom vrhovnega zastopstva v Trstu ravnateljstvu v Pragi, dobi Zaveza za vsa dosmrtna zavarovanja po 15 K od vsakih zavarovanih 1000 K;

za vsa mešana zavarovanja, sklenjena za slučaj smrti in doživetja, dobi po 20 K od vsakih zavarovanih 1000 K;

za vsa doživetna zavarovanja in zavarovanja po ceniku XXIII., dobi po 10 K od vsakih zavarovanih 1000 K kot provizijo.

Od vseh onih zavarovanj pa, ki bi jih pomagal zaključiti kak organ »Prve češke«, dobi Zaveza po polovico zgoraj navedenih provizij.

Poleg tega pripozna »Prva češka« koncem vsakega koledarskega leta za naš

*) Tem mnogobrojnim čestitkam pridružujemo tudi mi svojo, iskreno želeč, naj vrlo Ormoško učit. društvo še nadalje deluje s sedanjimi uspehi v blagor šolstva in učiteljstva! Uredn.

»Učiteljski konvikt« posebno podporo, ki bo znašala po 1 K od vsakih zavarovanih 1000 K vseh onih zavarovanih, ki jih sklene Zaveza med učiteljstvom ali drugimi strankami in jih policuje ter doli zanje od dotičnih strank vsaj prvoletno zavarovalnine.

To so najvažnejše točke sklenjene začasne pogodbe.

»Prva češka« je zanesljiv, soliden slovanski zavod, ki vživa ne le na Češkem temveč tudi na slovanskem jugu popolno zaupanje, zato jo z mirno vestjo priporočamo kar najtopleje Zavezinemu učiteljstvu in slovenskemu ljudstvu sploh. Vse Zavezino učiteljstvo, ki še ni zavarovano, pozivljamo, da se zavarujejo pri »Prvi češki« sebi in Zavezi v korist!

Okrajna učiteljska društva imajo tu lepo odprto polje za svoje delovanje; prosimo jih, da se z vso vnemo zavzamejo za stvar in delujejo za izboljšanje gmotnega položaja potom zavarovanja med svojimi člani. V posebni okrožnici, ki se prireja, bo podalo Zavezino vodstvo navodila, kako naj uvede svoje delovanje v tem pogledu. **Vodstvo Zaveze.**

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Nekatera Zavezina društva zahtevajo, da naj damo v tisk nova Zavezina pravila in jih jim pošljemo. Ker bi jih pa radi natisnili skupaj s poslovnim redom, ki ga odobri šele letošnja delegacija v Pulju, ne moremo ustreči njihovi opravičeni zahtevi. Da pa vendar seznanimo cenjeno učiteljstvo z novimi pravili, navedemo v naslednjem iz novih pravil nekatera določila.

Katere učiteljske organizacije so članice Zaveze in kako je sestavljena odslej Zavezina delegacija, smo pojasnili že v 22. šte. Učit. Tov.

§ 10. govori o sestavi upravnega odbora. Upravni odbor tvorijo: vodstvo, predsedniki včlanjenih deželnih zvez ter predsedniki odsekov. Vrhutega odpošlje v upravni odbor deželna zveza, ki ima nad 200 članov 1 odbornika, nad 400 članov po 2 odbornika, nad 600 članov po 3 odbornike itd. Ti odborniki se volijo na občnih zborih deželnih zvez.

Ker zvezi slovanskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem in Deželnemu slovenskemu učiteljskemu društvu v Ljubljani ne bo mogoče več sklicati letošnjih občnih zborov, naj volita Zavezine upravne odborne odbora in volitev naknadno odobriti občna zbora.

Odseki.

Vsak odsek ima toliko članov, kolikor je v Zavezi združenih deželnih zvez. **Delegacija.**

Zavezina delegacija je zbor upravnega odbora, delegatov in članov odsekov.

Delegati in člani odsekov se morajo na zborovanju delegacije izkazati s potrdilom svojega menovanja, ako to zahteva vodstvo.

Volitve.

Delegacija voli vsako tretje leto vodstvo, t. j. predsednika, I. tajnika, I. blagajnika in 3 preglednike računov. Po tej volitvi se volijo člani posameznih odsekov. Delegati vsake deželne zveze izvolijo v vsak odsek po 1 člana. Delegacija potrdi to volitev s tem, da jo vzame na znanje.

To so določila, po katerih naj se že sedaj ravnaajo Zavezini člani.

Tovariše predsednike Zavezinih društev prosimo, da izvrše čimprej izvolitev

Komur ne ugaja zrnata kava, temu se priporoča Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva je zdravju popolnoma neškodljiva ter ima pri tem popolni okus zrnate kave.

Pri nakupu je basiti na dobro znano higijenično zavajalno s stike župnika Kneippa. — Odprto, natančno blagovni nikoli pristni Kathreiner.

Zavezinih delegatov, izpolnijo »Društvene izkaze« in jih določijo o pravem času Zavezinemu vodstvu.

Za letošnji XXVI. glavno skupščino so dosedaj prijavljeni sledeči referati:

1. Narodno obrambno delo in učiteljstvo. Poročevalec Anton Hren, nadučitelj na Muti.

2. Dušeslovje v slovenskih šolah. Poročevalec Miro Šijanec, c. kr. vad. učitelj v Mariboru.

3. Reorganizacija učiteljskih. Poročevalec se določi pozneje.

4. Razvoj, ustroj in pomen močne mornarice za Jugoslovanstvo. Zglasilo Gornjegrajsko učiteljsko društvo. Poročevalec se določi pozneje.

5. Sestava vzgojnega programa. Poročevalec Vekoslav Selinšek, učitelj pri Sv. Barbari v Haložah.

6. V kakšnem stadiju se nahaja vprašanje o regulaciji učiteljskih plač po slovenskih deželah in o korakih, ki nam jih je storiti v bližnji prihodnosti v tem pogledu? Poročevalci za vsako deželo posebej se določijo pozneje.

Prosimo, da se zglase še druge časa primerne in aktualne razprave.

Med poročevalci pogrešamo onih tovarišev, ki so toliko pisali letos o zgrešenem programu Zaveze ali sploh trdili, da Zaveza ni imela in nima nikakoršnega programa in da tava v temi. Te tovariše prav posebno prosimo, da stopijo na plan s svojimi programatskimi izjavami in konkretnimi predlogi. V Pulju naj pokažejo Zavezi pota, po katerih naj hodi, ona načela, po katerih naj uravna v prihodnje svoje delovanje.

Upamo, da naš poziv ne ostane brez odmeva!

Vodstvo Zaveze.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo ima svoj letošnji občni zbor v Gradacu 9. julija 1914 ob 5:30 popoldne s sledečim vzporedom: 1. Poročilo o društvenem delovanju v minolem letu. 2. Poročilo o letnem računu in volitev dveh preglednikov. 3. Volitev 5 odbornikov za eno leto. 4. Načrt za »Poslovni red« Zaveze jugoslovanškega učiteljstva. 5. Volitev dveh delegatov k zborovanju Zaveze v Pulju. 6. Nasveti in predlogi. — Val. Burnik, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo litijskega okraja ima svoje zborovanje na Vačah dne 2. julija ob 11. uri dopoldne. Da bo združeno prijetno s koristnim, bosta predavala tovariša J. Gorišek in Bezeljak »Kolegialnost med učiteljstvom« in »O, te ženske«! Prepričan sem, da se navdušenje od občnega zbora ni poleglo in da se bo pokazalo zanimanje in življenje društva tudi sedaj z obilno udeležbo. Vabljeni so tem potom tudi vsi odkriti prijatelji učiteljstva. Bodi to pravi prijateljski sestanek! Iskreno pozdravljeni!

Predsednik.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem obvešča vse svoje člane, da se je časnikarski odsek Zveze odločil v zadevi plačilnih pol za vlogo na c. kr. finančno ravnateljstvo v Gradcu. V tej vlogi Zveza zahteva, naj imenovani urad pošlje vsem davčnim uradom na Spodnjem Štajerskem tozadevne slovenske tiskovine, da bodo vedno na razpolago za slovenske šole in slovensko učiteljstvo na Spodnjem Štajerskem.

Učiteljsko društvo za svetlenartski okraj je zborovalo dne 18. t. m. pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Izbrali smo si ta kraj, ker se nekateri udje izgovarjajo, da jim je k Sv. Trojici predaleč. Seveda so ti udje tudi tukaj izostali, dasi so se v posebni okrožnici zavezali, da pristopijo zopet k društvu in postanejo njega delavni člani.

V društvu je predaval tov. Fr. Kranjc od Sv. Barbare o novejših izkušnjah v sadjarstvu in vinogradništvu. Poročevalec je bil letos v kurzu na vinarski šoli v Mariboru, in sicer že drugič. Pokazal nam je razliko med nekdanjim in sedanjim vinogradništvom in sadjarstvom. Kot sloveč govornik nas je prav zadovoljil s svojim poročilom.

Še v večjim zanimanjem smo poslušali tovariša Jakoba Kovačiča, ki nam je v prelepih besedah, v vezani in nevezani besedi proslavil petstoletnico ustoličenja koroških vojvod. Navduševal nas je za svoj narod in za proučevanje slovenske zgodovine. Sicer redkokdaj, a zato tem temeljitejša in krasnejša so poročila tovariša Kovačiča takrat, ko se dá slišati.

Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 18. junija v Gomilskem. Udeležba je bila lepa! Rešili smo razne dopise, glavni del pa je zavzel razgovor o bližajočem se slavlju.

Odborov predlog, da se o priliki štiridesetletnice vpokojenega tov. nadučite-

lja Megliča imenuje častnim članom društva, je bil enoglasno sprejet. Lep je bil odziv na ta predlog, kar je dokaz, da spoštujemo delo svojih mož! Delo tov. nadučitelja Megliča zasluži to pozornost. Bil je društveni ustanovnik, voditelj in mož, ki mu je bilo delo učitelja, za stan in za šolo, drago!

Tov. predsednik nam je poročal veselo vest, da so nekatera bratska društva in cenjeni tovariši že prijavi svoji obisk k naši prireditvi. Veselimo se tega in pričakujemo množih!

Bila je izražena želja — opomin, da se tudi domačini zavemo svoje dolžnosti. Ne iščimo izgovorov!

Predlog tov. Senice, da naj se poprosi predlog, če ji je možno preložiti glavno skupščino na dneve pred vsesokolskim zletom, je bil sprejet in prijaven Zavezi. Odobravali smo lepo misel, da naj naš zbor tudi vbodoče poje. Glejmo, da jo uresničimo!

O priliki občnega zbora se je poslovil od nas delaven in požrtvovalen blaginjak, tov. Pečar. Oskrbuje je 10 let ta posel in ga v vzornem redu izročil novemu blaginjniku tov. Pestevšku. Poslovil pa se je tov. Pečar tudi kot član našega društva, a obljubil, da nam ostane prijatelj. Tovariš predsednik se mu v imenu tov. iskreno zahvali za njegovo delo z željo vseh, da nam ostane vrl tovariš vedno domač!

Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer zboruje v nedeljo, dne 5. julija, predpoldne ob pol 11. uri v Ljutomeru v realki po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje: »Naša izobrazba« (Cilenšek). 4. Poročilo o Zvezinem zborovanju (Maurič). 5. Referat II. uradne učit. konference (Baukart). 6. Novi plačilni osnutek Štaj. Lehrerbunda. 7. Slučajnosti. Ker se vrši isti dan popoldne velika C. M. slavnost, ki nam obeta prav prijetnih uric, pričakujemo prav številne udeležbe.

Književnost.

»Matica Slovenska« svojim poverjenikom in članom. »Matica Slovenska« najvljudneje opozarja in prosi vse svoje poverjenike in člane, da ji naj pošljejo članarino za 1914. leto, ker treba v smislu njenih pravil plačati članarino v prvi polovici leta.

Najboljše priporočilo za Widrovo »Moje prvo berilo« je izjava enega izmed najizvrstnejših slovenskih šolnikov, tovariša F. Juvanca, ki se glasi sledeče: »Ne oziraje se ne na levo in ne na desno, izjavljam, da nisem z nobenim prejšnjim abecednikom dosegel tolikih uspehov kot z Widrovim berilom. Zatrjujem, da sem dva meseca poprej prišel k obravnavi beril kot poprej v vsem času svojega desetletnega poučevanja I. razreda.«

»Popotnik« priobčuje v 6. letošnji številki to vsebino: 1. —k: Nekaj misli o obravnavi ustavo- in upravoznanstva v ljudski šoli. 2. Dragotin Humek: Pouk v geometriji in geometrijskem risanju na meščanski šoli z ozirom na vsakdanje življenje. 3. Evgen Sajovic: Učna osnova in inštrukcija za pouk telovadbe in odredba o prirejanju mladinskih iger na gimnazijah (vseh tipov) in na realnih šolah. 4. Dr. Simon Dolar: Še enkrat: V. Bežek, Osnovni nauki iz dušeslovja! 5. Književno poročilo: Ocene. 6. Razgled: Pedagoški paberk. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednje- in višješolski vestnik. — Šolstvo na slovenskem jugu. — Inostransko šolstvo. — Prosvetna kronika. — Znanstvene drobtine. — Mala poročila. — Razne vesti.

»Domače ognjišče« objavlja v 6. letošnji številki to vsebino: 1. J. Pahor: Proletarski otroci. (Dalje.) 2. Ivan Samec: Noč ob morju. 3. Pavel Flerè: O nekaterih napakah naše ljudske šole. 4. Orest: Na kresni večer. 5. Gustav Šilih: Mladinska književnost. (Razmotrivanje.) 6. Fran Erjavec: Ali in kdaj naj damo našim otrokom v roke političen časopis? 7. Dr. Fr. W. Foerster: Zakrpane hlače. 8. Pregled: Slovstvo. Kultura. Šola. Dom. Zdravstvo. Razno.

Kranjske vesti.

—r— Naš članek o nezakonitem discipliniranju tovariša Dragotina Česnika je zbudil občo pozornost. Ker se zanima za ta kričeči slučaj tudi neslovenska javnost, izide članek v nemškem prevodu kot II. del brošure »Die Taten reden«. Tudi ta nemški prevod bo razposlan na vse naslove, kamor so šla prva »Dejanja govore«. Pa še više pojdemo! Končno mora zmagati pravica, končno mora biti nasilnosti in pristranosti konec! Regulacije nam ne dajo, ampak bijejo nas s škorpionji. Ker nas niti poklicani faktorji ne branijo, se nos niti branili sami, in sicer z

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

vsemih sredstvi in do zadnje inštanice! Potrpljenja je konec!

—r— Učne knjige v postojnskem okraju. Okrajna učiteljska konferenca v Postojni je dne 17. junija t. l. sklenila, da je v šolah vsega postojnskega okraja uvedi Widrovo »Moje prvo berilo.« Za pretekli dve leti je namreč veljala prehodna določba, da se sme uporabljati stari Abecednik toliko časa, dokler se še nahaja v večjem številu v zalogi ubožnih knjig. — Okrajna učiteljska konferenca je nadalje sklenila, da se uvede na šolah postojnskega okraja Brinarjeva »Slovenska slovnica za ljudske šole«, ki je že aprobirana in izide v kratkem v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju.

—r— Okrajna učiteljska konferenca za postojnski okraj se je vršila v sredo, 17. t. m., prav mirno. Referata sta bila izborna. Prvi je predaval tovariš šolski vodja F. Juvanec o risanju, oziroma upodabljanju na ljudskih šolah po navodilu naučnega ministristva z dne 5. junija 1913. Ravnal se je po 5 zvezkih, ki jih je izdal Egon Lenardt Paul in stanejo skupno 15 kron. Dobijo se v vsaki knjigarni. Nadučitelj Grad je referiral o temi: Kako in v katerem obsegu naj se šolski vrt uporablja v šolske namene, in sicer s posebnim ozirom na sadjerejo in pogozdovanje; dalje tudi kako naj ga na enorazrednicah oskrbuje učiteljica. Podaval je večinoma misli in nazore deželnega sadj. učitelja Humka. — Ker je trajal prvi referat skoraj tri ure, je bila že dve ura, ko smo se odpravili k nespurnemu obedu. Zaradi tega nam očitajo nekateri Slomškarji neznačajnost (!). Mislim pa, da je bolj neznačajno sprejeti v svoje okrilje neznačajnega Kopača, ki se je edini osmelil kompetirati za razpisano nadučiteljsko mesto Česnikovo v Knežaku, katerega zadeva niti pri prvi višji inštanici še ni rešena!

—r— Živinorejski in mlekarški tečaj na Grmu. Deželni odbor priredi za mladence iz živinorejskih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v strežbi molzne živine in reji telet, v molži in v mlekarških opravilih, zlasti v ravnanju z mlekom in izdelovanju mlečnih izdelkov, praktični živinorejski in mlekarški tečaj na kmetjski šoli na Grmu, ki bo trajal od 15. julija do 31. oktobra 1914. Učenci se udeležujejo tudi šolskega pouka o živinoreji in mlekarstvu. — V ta tečaj se sprejme 6 učencev v starosti od 16 let naprej. Živinorejski in mlekarški učenci dobe brezplačno hrano in stanovanje in v denarju po 10 K na mesec. Prošnje, ki jim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kranjske kmetijske šole na Grmu, pošta Kandija pri Novem mestu, do 5. julija 1914.

—r— Dolžnost naznanjevanja nalezljivih bolezn. Od opravnitvenja deželne vlade smo prejeli: Zakon z dne 14. aprila 1913, drž. zak. št. 67, o zabrambi in zatiranju prenosnih bolezn označuje škrlatico, difterijo (davic), abdominalni legar (tifus), grižo (disenterijo), epidemsko otrpjenje tilnika, porodniško mrzlico, legar z marogami, kože, azijsko koleru, kugo, recidivni legar, gobavost (lepro), egiptiško vnetje oči (trahom), rumeno mrzlico, vrančni prisad (črtnico), smrkavost in steklost ter ugrinjevanje po na steklosti obolelih ali steklosti sumljivih živalih kot bolezn, ki jih je treba naznanjati. — Naredba ministra za notranje zadeve z dne 5. maja 1914 razširjuje z zakonitimi pooblaščenjem krog teh bolezn, ki jih je treba naznanjati. Glede ošpic, dušljivega kašlja in mumpsa (vnetja ušesne slinavke) določuje namreč krajevna omejeno naznanilno dolžnost, to je ošpice, dušljivi kašelj in mumps se morajo naznanjati v zdraviliščih, kopelih, letoviščih, zimskih štacijah in drugih pritičnih vrsteh, ki jih z razglasom določi politična deželna oblast, dalje te tri bolezn ter rdečice in norice v zavodih in internatih, ki jih deželna politična oblast izostanilo označi razglasilnim potom. — Naznanilo je moči podati pismeno, ustno, brzojavno ali telefonsko; ako se je podalo telefonsko, se mora takoj ponoviti pismenim potom. V svrhu naznanjevanja se ne izdaje posebne tiskovine (Naznanilo o kužni bolezni), katere uporabljati pa so dolžni le zdravniki in predstojniki bolnišnic, ki bodo te tiskovine dobivali od županstev.

— Razen te splošne nalagati župan in naredba zdravnikom v gotovih slučajih še neko posebno naznanilno dolžnost. Naznanjati imajo namreč poleg tega vsaki prvi primer obolesti ali sumnje obolesti na škrlatici, difteriji, legarju z marogami, kozah, azijski koleri, kugi ali egiptiškem vnetju oči nemudoma, in sicer brzojavno, telefonsko, ali ako se naznanilo tem potom ne more podati, po posebnem slu županu in politični okrajni oblasti, v mestih s svojim ustavom politični deželni oblasti. Na enak način je naznaniti županu vsak prvi slučaj steklosti. — Naloga župana je, da tudi s svoje strani najkrajšim potom naznaniti politični okrajni oblasti vsak prvi slučaj ene ravnokar imenovanih bolezn. — Z enakom naglico je naznaniti pri legarju z marogami, kozah, koleri in kugi ne le vsak prvi, temveč sploh vsak slučaj politični okrajni oblasti, v mestih s svojim ustavom deželni politični oblasti. Izjemo glede te posebne naznanilne dolžnosti uvaja naredba z ozirom na škrlatico, difterijo in egiptiško vnetje oči v onih krajih, ki jih ima določiti deželna politična oblast, v katerih se te bolezn trajno pojavljajo, kakor je to n. pr. pogosto v velikih mestih. — V takih krajih razglasi županstvo primernim potom, da ima odpasti ta posebna naznanilna dolžnost. — Glasom naredbe imajo dalje zdravniki s posebnimi tiskovinami (Končno naznanilo) županu naznaniti oddajo bolnika, obolelega za boleznico, ki jo je dolžnost naznaniti, v bolnišnico, njega preselitev, kakor tudi ozdravljenje ali smrt.

Goriške vesti.

—g— Sklep šolskega leta 1913/1914 obrtno-nadaljevalne šole v Solkanu se vrši v šolskem posloju dne 28. junija 1914 ob 11. uri predpoldne in je združen z razstavo medletnih šolskih izdelkov, ki se otvori po sklepu in ostane odprta do 5. ure popoldne.

—g— Gorenjopolje pri Kanalu. Dne 28. in 29. t. m. se priredi v šolski dvorani na Gorenjopolju šolska razstava, in sicer iz pisanja, risanja, moških in ženskih ročnih del. — Starši in mladino ljubi se vljudno vabijo, da si jo ogledajo.

Istrske vesti.

—i— Na zadnjih deželnozbornih volitvah je bil vnovič izvoljen za deželnega poslanca tovariš Josip Valentič, nadučitelj pri Sv. Antonu poleg Kopra. Čestitamo!

—i— Delovanje »Lege nazionale«. »Lege nazionale« ima letos svoj občni zbor dne 12. julija v Poreču. V minulem letu je družba prevzela v popolno oskrb otroške vrtce v povsem slovenskih, oziroma hrvatskih krajih Istre: Žminj, Kanfanar, Draguč, Unije in Marčan. Nove šole je ustanovila v hrvaških krajih: Premanura pri Pulju, Sv. Lovreč na Porečini in Sv. Jernej na Motovunščini. V Podgori je kupila za otroški vrtec hišo za 25.000 K. V Šklednju pa si je v isti namen nabavila za enako vsoto zemljišče, kjer namerava zgraditi poslopje, katerega stroški so proračunjeni na 60.000 kron. Dalje namerava družba poleg obstoječih ustanoviti v Trstu in v Gorici še nekatera nova zabavišča in otroške vrtce. Proračun družbe za prihodnje leto znaša 234.000 K.

Splošni vestnik.

Na državnih realki v Idriji bo vpisovanje v I. razredni razred 4. julija dopoldne od 8. do 10. Takoj po vpisovanju se vrše sprejemne izkušnje. — V jesenskem terminu se bodo vpisovali učenci v I. razred dne 15. septembra, izkušnje pa bodo dne 16. septembra. — Z realko je spojen tudi pripravljalni razred; vanj se bodo sprejemali učenci, ki so dovršili vsaj tri razrede ljudske šole, dne 18. septembra. — Staršem priporočamo ta zavod, ki ima skoraj v vseh predmetih in razredih slovenski učni jezik. Tudi je danes še najboljšje tehnično izobraženim mladencem dobiti primerne službe, in to ne samo doma, ampak tudi v tujini.

Razstava risb gojenk mest. dekl. liceja bo v soboto 27. t. m. od 8. do 12. in

od 2. do 6. ter 28. od 8. do 1. ure. Slavno učiteljstvo se vlijudno vabi, da si to razstavo ogleda.

— Spomenik velikemu srbskemu pedagogu Dositeju Obradoviču so odkrili na Kalemegdanu v Beogradu ob pravoslavni binkoštnih praznikih. Spomenik je krasno delo hrvatskega kiparja Valdeca.

— Umri je v Zagrebu vpokojeni ravnatelj - učitelj Vekoslav Satler v 61 letu starosti. Bodi mu blag spomin!

Za tujski promet v Avstriji je v proračunu 500.000 K. Koliko pride od tega v naše dežele? Za tujski promet se pri nas res nič ne stori, dasi bi mogle imeti naše dežele lepe dobičke od takega prometa! — Da se tujski promet od vlade še bolj ovira, namesto pospešuje, je vlada prepovedala III. slovenski vsesokolski zlet v Ljubljani. — Ni pod solncem človeka, ki bi mogel razumeti tako vladno modrost!

Istrske vesti.

Razpisana učna mesta na Štajerskem. Okraj Brežice: Sromlje (II. plač. razred), Zdole (III. plač. razred). — Okraj Kozje: Pilštanj (II. plač. razred), Prevorje (II. plačalni razred) in Št. Vid pri Planini (III. plačilni razred) povsod stalno mesto učitelja ali učiteljice. Termin do 16. julija 1914.

Razpis službe. Družba sv. Cirila in Metoda razpisuje na svoji deklški šoli v Trstu eno provizorično učiteljsko mesto. Prednost imajo one prosilke, ki imajo usposobljenost za poučevanje laščine. S potrebnimi dekreti opremljene prošnje naj se vložijo do 10. julija t. l. pri vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, dne 20. junija 1914.

Vabilo

proslavi 40letnice

„Savinjskega učiteljskega društva“ na Vranskem v nedeljo dne 28. t. m.

A. Slavnostno zborovanje v šoli ob 11. uri.
B. Banket ob 1. uri v salonu g. Košenine.
C. Koncert ob 8. uri zvečer.

Vzporod koncerta:

1. F. Juvanec: Na goro. Mešani zbor.
2. E. Adamič: Fantu. Mešani zbor.
3. a) Fr. Drdla: Romanca. Solo za gosli s spremljevanjem klavirja, igra A. Nerat.
- b) Sarasate Pablo de Ch. Gounod: Faust. Solo za gosli s spremljevanjem klavirja, igra A. Nerat.
4. Dr. A. Schwab: Se ena . . . Mešani zbor.
5. a) Fr. Liszt: Ernani. Svira na klavirju M. Kokotova.
- b) Fr. Liszt: Valse Impromptu. Svira na klavirju M. Kokotova.
6. E. Adamič: Na vrtu. Mešani zbor.
7. Dr. A. Schwab: Večer na morju. Moški zbor.
8. a) E. Adamič: Planinec. Poje baritonist Branko Zemljčič.
- b) Dr. B. Ipavec: Romanca iz operete „Ptičnik“. Poje baritonist Branko Zemljčič.
9. A. Anděl: Igra kolo . . . Mešani zbor.

Cene prostorom: Od 1. do 3. vrste 2 K; od 4. do 6. vrste 1 K 40 vin.; od 7. do 10. vrste 1 K; stojšče 40 vin.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim izstvom.

Promet do 31. maja K 98.647.93.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsově

učiteljeve soproge v Novém Hradku p. Met. 95 (em. dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cejra kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorcji blaga zastonj in franko.

Orgle, harmonije piana in pianina

dobavi c. kr. dvorni dobavitelj

Jan Tuček

Kutna Hora, Češko.

Pošilja cenike brezplačno in franko.

Ustanovljeno leta 1869.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj

172

razpošilja na vse strani sveta najmoderneje in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustriran cenik.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec v Gorici

Tržaška ulica števil. 16

v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške soke.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Naročajte in širite „Učiteljskega Tovariša“!

Velecenj. učiteljstvo opozarjamo na zbirko pesmi, ki so izšle v „Učiteljski tiskarni“. To je lepa Engelbert Ganglova knjiga

„Moje obzorje“

ki se dobiva po vseh knjigarnah, kakor tudi v „Učiteljski tiskarni“. Cena lično vezani knjigi je 3 K. Po pošti 20 h več.

Naj bi ne bilo učiteljice in ne učitelja, ki bi ne imel v svoji knjižnici te lepe knjige.

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tovrsto

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorcji poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Spalnica v ameriškem orehu

350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omari, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.

Prvo splošno uradniško društvo avstro-ogrsko monarhije

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenje prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najbolje, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrsko Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka. Garancijsko premoženje leta 1913 . . . . . 86.8 milijonov kron Stanje zavarovanj koncem leta 1913 . . . . . 223 milijonov kron Izplačanih zavarovanj do konca leta 1913 . . . . . 128.5 milijonov kron

Pojasnila daje brezplačno in, ne da bi vprašalec prevzel kaké obveznosti

Glavni zastop uradniškega društva za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, Radetzkystraže 10.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik. Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd. Strogo solidna tvrdka!! Ogromno število pohvalnih pism na razpolago. Krasni ceniki na zahtevo zastonj. Cene solidne! Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.

Veletrgovina z železnino MERKUR

PETER MAJDIČ v Celju, Graška ulica 12

priporoča p. n. gospodom učiteljem, šolskim vodstvom in šolskim svetom svojo bogato zalogo raznovrstnega železninarskega blaga, kakor: peči za šole, železne hišne oprave in kuhinjske posode, vrtnih ograj, čebelarkega orodja in sploh vseh v železninarsko stroko spadajočih sredstev najboljše kakovosti, po najnižjih cenah. Postrežba točna.